

Kur'ân'da fitne

Eyüp Bey: “Fitne Kur'ân'da hangi anlamlarda kullanılmıştır?”

1-Fitne kimi âyette, imtihan ve deneme anlamında kullanılmıştır:

“Onlar Süleyman'ın mülkü hakkında şeytanların uydurdukları yalanlara uydular. Halbuki Süleyman hiçbir zaman kâfir olmadı. Asıl kâfir olanlar, insanlara sihir öğreten şeytanlardı. Onlar, Bâbil'deki Hârut ve Mârut isimli iki meleğe indirilen sihir ilmini elde edip öğretiyorlardı. O iki melek ise, ‘Biz bir fitneyiz (imtihan sebebiyiz). Sakın sihir yaparak inkâra sapmayın’ demeden kimseye bir şey öğretmezlerdi. Onlar ise o iki melekten karı ile kocasının arasını açacak şeyler öğreniyorlardı. Halbuki o sihir yapanlar, Allah'ın izni olmadıkça hiç kimseye bir zarar verebilecek değillerdi. Böylece kendilerine fayda değil, zarar verecek şeyleri öğrendiler.”¹

“Her nefis ölümü tadıcıdır. Hayır ve şer fitneleriyle (hayırdan ve şerden imtihan vesîleleriyle) sizi imtihan ederiz. Sonunda Bize döndürüleceksiniz.”²

“Olur ki, tehdit edildiğiniz şeyin gecikmesi, sizin için bir fitne (imtihan) ve belli bir vakte kadar elinize verilmiş bir fırsattır.”³

“Biz sizin bir kısmınızı bir kısmınıza fitne (imtihan vesilesi) kıldık. Sabredecek misiniz? Rabb'in her şeyi hakkıyla görür.”⁴

“İnsana bir zarar dokunduğunda Bize duâ eder. Sonra ona tarafımızdan bir nimet verdiğimizde, ‘Bilgin sayesinde bu bana verildi’ der. Halbuki o nimet bir fitnedir (imtihan sebebidir). Lâkin çoğu bunu bilmez.”⁵

“Biz onlara fitne (imtihan) olarak bir dişi deve göndereceğiz. Sen onları gözetle ve sabret!”⁶

“Ey Rabb'imiz! Bizi kâfirler için bir fitne (imtihan sebebi) kılma! Bizi onlara mağlup düşürme ki, bizim zayıflığımıza bakıp inkârlarını haklı bulmasınlar. Rabb'imiz! Bizi bağışla! Muhakkak Sen Azîz ve Hakîm'sin.”⁷

“Bilin ki, mallarınız ve çocuklarınız bir fitnedir (imtihan sebebidir). Mükâfâtın büyüğü Allah katındadır.”⁸

Fitneyi imtihan mânâsında aldığımızda kadın erkek için, erkek kadın için, çocuklar

anne ve baba için, dünya malı ve nimetler insanlar için birer fitne olur. Çünkü bunlar birer imtihan sebebi veya imtihan konusudur.

2-Fitne şu âyette belâ ve musîbet mânâsında kullanılmıştır: “Öyle bir fitneden (belâ ve musîbetten) sakının ki, geldiği zaman içinizde sadece zâlimlere isâbet etmez. Şunu da bilin ki, Allah’ın azabı pek şiddetlidir.”⁹

3-Fitne şu âyetlerde kargaşa, anarşi, terör, kötülük ve bozgunculuk mânâlarında kullanılmıştır. Ki, fitnenin en yaygın kullanılışı bu mânâlarda olmuştur.

“Firavun ve kavmin ileri gelenlerinden başlarına bir fitne (kötülük, düşmanlık, belâ) gelir diye korktukları için, Mûsâ’ya, kavminin bir kısım gençlerinden başka îmân eden olmadı. Firavun ise, o memlekette büyük bir zorba idi ve ilâhlık iddiâsında bulunarak haddi aşmıştı.”¹⁰

“Onları nerede bulursanız öldürün. Onlar sizi Mekke’den nasıl çıkardılarsa, siz de onları oradan çıkarın. Fitne, katilden (öldürmeden) daha şiddetlidir. Onlar sizinle çarpışmadıkça, siz de Mescid-i Haram yanında onlarla çarpışmayın. Eğer çarpışacak olursanız, siz de onları öldürün. Kâfirlerin cezâsı işte böyledir.”¹¹

Bu âyette Müslümanları hicrete zorlayan Mekkeli müşriklerin, çıkardıkları bozgunculukla, estirdikleri terör ve zorbalıkla ve ortaya koydukları fitne ile hukûken ölümü hak ettikleri anlatılmıştır. Ardından gelen âyet ise, şirki ve savaşı bırakan müşriklerin bırakılmasını ve affedilmesini öneriyor.¹² Demek müşriklerin azgınlıkları devam ettiği sürece Müslümanların karşı koyma hakları vardır. Müşriklerin azgınlık ve bozgunculukları, Müslümanların hukuk çerçevesinde karşı koyuşlarından daha yıpratıcı ve daha dehşetlidir.

Nitekim Bediüzzaman’a göre, nifak, imanın aksine, akraba ve mü’minler arası ilişkileri bozar. Bu ise şefkati yok eder. Şefkatin yok oluşu bozgunculuklara kapı açar. Bozgunculuklardan fitne çıkar. Fitneden hainlik doğar. Hain kişi ise, aslında zayıftır.¹³

Demek nifak, fitne sebeplerinin başında geliyor.

Dipnotlar:

1- Bakara Sûresi: 102

2- Enbiyâ Sûresi: 35

3- Enbiyâ Sûresi: 111

4- Furkan Sûresi: 20

5- Zümer Sûresi: 49

6- Kamer Sûresi: 27

7- Mümtetine Sûresi: 5

8- Enfâl Sûresi: 28

9- Enfâl Sûresi: 25

10- Yûnus Sûresi: 83

11- Bakara Sûresi: 191

12- Bakara Sûresi: 192

13- İşaratü'l-İcaz, s. 104